

Lam Phương và Những Cuộc Tình Vây Quanh

Nguyễn Ngọc Ngạn

Văn nghệ sĩ lớp trước thường có những chuyện tình bên lề để tô điểm cho cuộc sống và làm nguồn cảm hứng sáng tạo. Điều này cũng dễ hiểu: Họ có tên tuổi, có hoàn cảnh gặp gỡ dễ dàng, có điều kiện giao tiếp rộng rãi và nhất là tự bản chất, người nghệ sĩ vốn rất nhạy bén trong rung cảm cho nên đôi khi khó cưỡng lại được sức quyến rũ của một bóng hồng. Nói tổng quát thế thôi, chứ thật ra thì vẫn là do bản tính trời sinh, hay đúng hơn là định mệnh an bài ở mỗi cá nhân. Có người mang số đào hoa, cả một đời ngập lặn trong bao nhiêu mối tình. Người khác thì lại sống khô khan lúc nào cũng thui thủi một mình. Chỉ có điều, đối với tôi, thì người mang số đào hoa chính là loại người trời bắt khổ chứ chẳng sung sướng gì, vui trong chốc lát rồi thường xuyên nặng trĩu ưu tư:

“Chém cha cái số hoa đào.

Gỡ ra rồi lại buộc vào như chơi!”

Cổ nhân đã than như thế thì chứng tỏ đào hoa không phải là điều đàn ông nên mơ ước!

“Đường vào tình yêu có trăm lần vui, có vạn lần buồn.”

Câu hát của Trúc Phương chắc chắn là một định luật không cần bàn cãi. Ca dao có câu:

“Ông trời sao nữ bất công

Người hai ba vợ, người không vợ nào!”

Câu này, thoạt nghe ta cứ tưởng là tiếng than của người đàn ông không lấy được vợ! Nhưng thực ra đó là tiếng kêu thống thiết của người đàn ông đau khổ vì phải chịu đựng đến mấy bà vợ trong khi nhìn những chàng trai độc thân thanh thoi rong chơi không chút vướng bận! Nhưng đã tin là định mệnh an bài thì đành chịu. Chúng ta không hoan nghênh nhưng cũng chẳng nên trách người đa mang bởi đó hoàn toàn là số mệnh!

Dân gian thường cho rằng nghệ sĩ nói chung đều đa tình. Điều ấy không đúng. Trên thực tế, chẳng phải nghệ sĩ nào cũng giống nhau. Điển hình là Phạm Duy và Văn Cao, hai nhạc sĩ tài hoa vào bậc nhất Việt Nam, là bạn của nhau và cùng đặt chân vào con đường nghệ thuật một thời điểm với nhau. Trong khi Phạm Duy thì chẳng chịt chuyện tình mà Văn Cao thì suốt đời cõm nhà quàng vợ, không để ý đến bất cứ người đàn bà nào khác từ khi ông cưới cô Nghiêm Thúy Băng năm 1947, khi ông 24 tuổi, rồi cứ thế thủy chung bên nhau đến tận đời.

Nhà văn Lê Văn Trương lấy khá nhiều vợ. Nhưng ông tha thiết nói với bà vợ cả: *“Trong tim anh chỉ có em thôi. Những người đàn bà khác anh chung sống, chẳng qua chỉ là tình văn nghệ, chứ lúc nào anh cũng chỉ yêu có mình em!”* Câu nói huề vốn ấy chẳng biết có xoa dịu được chút nào những buồn phiền trong lòng bà vợ cả hay không, chỉ biết một điều là xã hội Việt Nam vốn không có cái nhìn quá khắt khe đối với lối sống phóng khoáng của nghệ sĩ. Nhà văn Hồ Trường An, người biết nhiều và viết nhiều về thế giới sân khấu, trong cuốn *Theo Chân Những Tiếng Hát*, khi nhắc lại chuyện tình tai tiếng của Phạm Duy năm 1955, đã đề nghị rằng: *“Chúng ta nên thông cảm! Họ là nghệ sĩ, họ sống bằng trái tim đam mê, cho nên đôi lúc họ sống lệch qua khuôn phép và lễ thối!”*

Tôi thấy cần thêm vào một câu là chúng ta phải cảm ơn những bà vợ bao dung, biết duyên phận mình khi lấy chồng nghệ sĩ là phải rộng lượng mắt nhắm mắt mở, làm ngơ cho ông chồng bay bướm. Mà cũng nhờ vậy, chúng ta mới có bao nhiêu tác phẩm tuyệt vời để lại, những tác phẩm được tạo thành hoàn toàn do sự rung động của trái tim bên lề! Phạm Duy thú nhận trong Hồi Ký: *“Tôi cần tình yêu để viết nhạc.”* Và ông đã làm đúng như thế. Bằng những mối tình “ngoài luồng”, ông cho chúng ta một loạt tình ca thật đặc sắc như: Ngày Đó Chúng Mình, Tóc Mai Sợi Vắn Sợi Dài, Nghìn Trùng Xa Cách, Đường Em Đi, Cỏ Hồng, Nha Trang Ngày Về, Phụng Yêu...

Nhạc sĩ Hoàng Thi Thơ cũng nổi tiếng hào hoa và cũng nhờ nguồn cảm hứng ở những bóng hồng đi qua đời ông mà ông viết Tà Áo Cưới, Tạ Tình, Ai Buồn Hơn Ai. Nhạc sĩ Vũ Đức Nghiêm yêu cô gái đang mang bầu mà người bạn ông gửi ông nuôi trên Đà Lạt, nhờ vậy khi chia tay ông mới viết được ca khúc tuyệt tác là Gọi Người Yêu Dấu. Tương tự như thế, nhạc sĩ Trần Thiện Thanh có bài Một Đời Yêu Em và Người Yêu Của Lính viết riêng cho Hoàng Oanh, nhạc sĩ Thanh Sơn viết Đà Lạt Hoàng Hôn riêng cho Thanh Huyền, nhạc sĩ Trúc Phương viết Hai Chuyến Tàu Đêm cho cô gái tên Thắm ông tình cờ gặp trên xe lửa, nhạc sĩ Trường Sa viết

Rồi Mai Tôi Đưa Em để chia tay một người tình ngắn hạn... Còn nhiều lắm, nhưng tôi không thể kể hết bởi đó không phải là nội dung chính của bài này.

Tôi đã có lần thưa với khán giả và độc giả: Tôi may mắn được làm việc chung với hầu hết các nhạc sĩ của Miền Nam, trong đó có nhạc sĩ Lam Phương là người gần gũi và thân quý nhất.

.....

Tiểu sử và cuộc sống của nhạc sĩ Lam Phương thì mọi người đều đã biết. Hôm nay, tôi chỉ viết lại vài chuyện tình, và dĩ nhiên, cũng chỉ những chuyện tình có tác động trực tiếp tới sự nghiệp sáng tác của tác giả mà thôi. Tôi tin rằng, khi hiểu rõ xuất xứ của từng nhạc phẩm, chẳng những ca sĩ hát sẽ hay hơn mà thính giả cũng sẽ thưởng ngoạn một cách sâu sắc hơn vì cảm thông nỗi niềm với tác giả. Những chuyện tình này, tôi cũng đã từng đề cập đến trên sân khấu Paris By Night, nhưng thường chỉ lướt nhanh qua vì không đủ thì giờ. Hôm nay xin viết lại một lần, nhân nhạc sĩ Lam Phương bước vào tuổi 80, và từ nay chắc sẽ không phải nhắc đến nữa!

Người con gái đầu tiên đi vào cuộc đời tình cảm của Lam Phương là nữ ca sĩ Bạch Yến, thua anh 5 tuổi. Bạch Yến cùng quê ở Miền Tây, 11 tuổi đoạt giải nhất Huy Chương Vàng giọng ca nhi đồng do Đài Phát Thanh Pháp Á tổ chức. Lớn lên, Bạch Yến hát cho phòng trà Hòa Bình, cùng thời điểm với Bích Chiêu, chị của Tuấn Ngọc, Khánh Hà, Lưu Bích. Thời ấy, Đệ Nhất Cộng Hòa cấm nhảy đầm, nên khách đến chỉ ngồi nghe và say mê tiếng hát Bạch Yến qua những nhạc phẩm ngoại quốc ăn khách nhất của thập niên 1950 và 60 như Bernadine, It's Now Or Never, Calypso Italiano, The River of No Return, April Love v...v... Về phía nhạc Việt, Bạch Yến cũng hát nhiều như Bến Cũ, Đón Xuân, nhưng nổi bật nhất, trở thành dấu ấn của Bạch Yến, là bài Đêm Đông của Nguyễn Văn Thương viết từ năm 1939.

Anh Lam Phương lúc ấy đã khá nổi đình nổi đám bởi anh có vóc dáng cao, khuôn mặt đẹp trai và đóng phim từ khi mới lớn. Cá nhân tôi, mười mấy tuổi, cũng đã từng say mê anh trong phim **Chân Trời Mới** bên cạnh nữ tài tử Mai Ly và kịch sĩ Vũ Huân. Anh lại là tác giả một loạt ca khúc rất phổ biến. Ngay cả bản nhạc vui là **Nắng Đẹp Miền Nam** cũng bán ra ồ ạt sau khi Kim Hoàng hát trên các sân khấu và đài phát thanh. Từ một cậu bé xác xơ ở Rạch Giá, lang thang lên Sài Gòn vừa đi học vừa đi làm, Lam Phương mau chóng làm giàu sau khi sáng tác bài **Kiếp Nghèo!** Cái thể của anh lúc ấy mạnh lắm, quen cô nào cũng dễ dàng.

Bạch Yến được mời qua Mỹ biểu diễn trên chương trình truyền hình Ed Sullivan

Bạch Yến có thể nói là tình yêu buổi đầu rất trong sáng của anh. Năm 1961, Bạch Yến 19 tuổi, sang Pháp để học hỏi thêm về ca nhạc. Bốn năm sau, cô được Ed Sullivan mời sang Mỹ. Show Ed Sullivan lúc ấy cực kỳ ăn khách, giới thiệu tất cả những ban nhạc và ca sĩ hàng đầu của Mỹ, Anh và thế giới, có show thu hút đến 35 triệu người xem. Bạch Yến lên hát show này và rồi được mời nán lại đi lưu diễn khắp Mỹ châu thêm 10 năm nữa, bên cạnh những nghệ sĩ lừng danh của Hoa Kỳ như Bob Hope, Bing Crosby, Pat Boone v...v... Có thể nói, Bạch Yến là ca sĩ Việt Nam duy nhất hiện diện bên cạnh những nghệ sĩ quốc tế trong hơn một thập niên. Ai đã xem phim Green Berets do tài tử John Wayne đóng vai chính, chắc hẳn vẫn còn nhớ tiếng hát Bạch Yến trong cuốn phim chiến tranh đó. Ở lại Việt Nam, anh Lam Phương tuy có nhớ Bạch Yến nhưng chắc rồi ngày tháng trôi qua cũng làm phai hình ảnh cô gái Miền Nam xinh xắn ấy.

Bỗng dưng Bạch Yến trở về, làm sống dậy mỗi cảm xúc tưởng đã chết hẳn trong lòng người nhạc sĩ đa cảm. Nghe tin Bạch Yến trở về sau hơn 10 năm xa cách, Lam Phương xao xuyến viết bài Chờ Người rất đặc sắc. Tôi nhớ khoảng năm 1973, ngồi ở quán café tại Mỹ Tho, tôi giật mình nghe Elvis Phương trình bày ca khúc

này mà lúc đầu tôi không ngờ là của Lam Phương, bởi giai điệu của nó lách thoát hẳn ra khỏi dòng nhạc quen thuộc của anh, nhất là một bài buồn viết theo hợp âm trưởng (major) là chuyện ít có:

*“Chờ em, chờ đến bao giờ
Mấy thu thuyền đã xa bờ.*

...
*Mười năm trời chẳng thương mình
Để anh thành kẻ bạc tình
Cầu xin cho mây về vui với gió
Dù có qua bao đặng cay
Muôn đời anh vẫn chờ em.”*

Bạch Yến về nhưng không ở lại. Cô trình diễn một vài shows lớn tại Sài Gòn rồi lại đi. Tôi nhớ lúc ấy tôi vừa được biệt phái về Sài Gòn dạy học sau mấy năm ở lính, tôi hăm hờ đi coi show Bạch Yến và mua băng về nghe vì rất thích những bản nhạc ngoại quốc cô hát, cộng với lối trình diễn đầy đam mê của Bạch Yến trên sân khấu. Những ca khúc mà thế hệ tôi ai cũng biết như La Vie En Rose, Malaguena, Ne me quitte pas (If You Go Away)... Cùng thời gian ấy, tôi cũng được nghe Chờ Người của Lam Phương nhưng không hề biết Lam Phương viết bài này cho Bạch Yến!

Chờ Người

Lam Phương

SR
COLLECTORS

SHIẾU NHỮNG NHẠC PHẨM ĐO NHẠC MỚI XUẤT BẢN
KHAI SÁNG PHÁT HÀNH ĐỀU ĐƯỢC CHỈ PHÂN HẢI AN (ACCORD)

Nổi xót xa khi chia tay lần thứ hai này thúc đẩy Lam Phương viết thêm một loạt tình khúc lời ca rất náo nê như: **Tình Bơ Vơ**, **Thu Sầu**, **Trăm Nhớ Ngàn Thương**, **Tiền Người Đi**, **Tình Chết Theo Mùa Đông**. Bài nào cũng thống thiết bi ai:

*“Về làm chi, rồi em lặng lẽ ra đi
Gom góp yêu thương quê nhà
Dâng hết cho người tình xa!”
(Tình Bơ Vơ)*

Hoặc:

*“Người từ ngàn dặm về mang nỗi sầu
Nhịp cầu Ô Thước tìm đến mai sau...”
(Thu Sầu)*

Hoặc:

*“Rồi đây chốn xa xăm biết người nhớ tôi những gì!”
(Tiền Người Đi)*

Hồi thập niên 1970, nghe những bài này, tôi đâu có hiểu tại sao tác giả lại viết toàn những lời chia ly như vậy! Mãi 20 năm sau, gặp Lam Phương lần đầu tiên năm 1993 ở Paris, tôi mới được anh giải thích là những lời ấy anh nói với Bạch Yến khi Bạch Yến giã từ Sài Gòn quay lại Mỹ. Tôi cười bảo anh:

- Như thế thì anh và tôi và tất cả thính giả đều phải cảm ơn Bạch Yến đã bỏ anh đi lần thứ hai, anh mới có những nhạc phẩm này. Giá như Bạch Yến ở lại, chưa chắc anh đã giải quyết được gì!

Chắc là vậy! Anh Lam Phương cũng đồng ý ngay với tôi. Mong không thành thì mong mới đẹp. Con cá bắt hột bao giờ cũng là con cá lớn! Bởi vì lúc Bạch Yến từ Mỹ trở về sau hơn 10 năm xa cách, thì Lam Phương đã lập gia đình với kịch sĩ Túy Hồng rồi. Vậy còn níu chân Bạch Yến ở lại làm gì nữa! Thôi thì cứ giữ mối quan hệ trong sáng từ thuở nhỏ, chẳng đẹp hơn hay sao! Anh đã từng hãnh diện viết cho duyên vợ chồng của anh với Túy Hồng bài Ngày Hạnh Phúc chan hòa tình yêu:

*“Từ khi sánh vai nên đôi bạn hiền
Đêm về nghe con khóc vui triền miên...”
(Ngày Hạnh Phúc)*

Bài hát này đã trở thành ca khúc tiêu biểu được hát trong bất cứ đám cưới nào ở Việt Nam. Đó cũng là một thành công lớn mà chính Lam Phương không ngờ tới.

Nhắc đến Bạch Yến, tôi nhớ có lần tôi được mời làm MC cho show Lam Phương ở San Jose, cách đây hơn 10 năm. Hôm ấy có Bạch Yến từ Paris qua. Chị lên sân khấu không hát mà chỉ kể chuyện cũ về anh Lam Phương. Chị nói rất khéo, rất duyên và nhất là không hề cho khán giả biết Lam Phương đã từng say mê mình và viết bao nhiêu bản nhạc cho mình. Chị chỉ nhận là người quen của Lam Phương từ thuở mới lớn mà thôi! Tôi rất nể Bạch Yến ở điểm đó, khác hẳn với nhiều bà, nhiều cô cứ tự nhận là người yêu của Trịnh Công Sơn. Tôi đã gặp ít nhất ba bà cùng nói với tôi một câu: “*Trịnh Công Sơn viết bài Biển Nhớ để tiễn tôi đi xa!*”

Bóng hồng thứ hai xâm chiếm trái tim Lam Phương và cũng nhờ đó, Lam Phương để lại cho chúng ta nhiều bài hát xuất sắc, đó là nữ ca sĩ Minh Hiếu.

Ca sĩ Minh Hiếu

Theo nhà văn Hồ Trường An thì Minh Hiếu có khuôn mặt đẹp tựa như nữ tài tử Elizabeth Taylor. Giọng cô trầm và lạ, nghe rất quyến rũ. Thời ấy, buổi đại nhạc hội nào mà có Thái Thanh, Minh Hiếu, Thanh Thúy, Duy Khánh, Hùng Cường và Nhật Trường thì có thể bảo đảm bầu show hốt bạc. Tài tử Nguyễn Long say mê Thanh Thúy, nhưng Thanh Thúy hờ hững không đáp lại. Nguyễn Long viết truyện phim “Thúy Đã Đi Rồi” và nhờ Minh Hiếu đóng vai chính tức là vai Thúy. Phim không thành công lắm vì Nguyễn Long chưa có kinh nghiệm về kịch bản lại kiên luôn đạo diễn. Từ đó, Minh Hiếu không đóng phim nữa. Một buổi trình diễn văn nghệ ở Nha Trang, Lam Phương rủ Minh Hiếu ra bãi biển sau buổi hát. Lam Phương lưu lại kỷ niệm buổi gặp gỡ lãng mạn ấy bằng bài

Biển Tình:

*“Nằm nghe sóng vỗ từng lớp xa
Bọt tràn theo từng làn gió đưa
Vàng trắng sáng với tình yêu chúng ta
Vượt ngàn hải lý cũng không xa...”*

Mỗi lần nghe bài này, tôi đều nhớ đến “Nha Trang Ngày Về” của Phạm Duy. Hai cuộc tình cũng diễn ra ở một bãi biển và cùng được ghi lại bằng ca khúc. Nhưng lời ca của Lam Phương rất thơ mộng trong khi lời ca của Phạm Duy nặng hẳn về trần tục:

“Lớp sóng mơn man thịt mềm da ngát hương...”
(Nha Trang Ngày Về)

Điều này thì chính nhạc sĩ Phạm Duy nêu lên trong Hồi Ký của ông. Trong Nha Trang Ngày Về, ông viết rõ: “*Bờ biển sâu hai đứa tôi gần nhau...*” Ngược lại, trong Biển Tình cũng hai đứa gần nhau, nhưng nhạc sĩ Lam Phương và người tình chỉ “*nằm nghe sóng vỗ từng lớp xa*” chứ không nhắc gì đến da thịt cả!

Bài thứ hai Lam Phương viết tặng cho Minh Hiếu là một bài rất hay lồng trong hoàn cảnh thời chiến, đó là **Biết Đến Bao Giờ:**

*“Đời là vạn ngày sâu, biết tìm vui chốn nào
Đôi ta quen bao lâu, nhưng tình đã có gì đâu
Từ khi anh là lính chiến, ít về thăm ghé nhà em...”*

Lam Phương tuy không phải là lính tác chiến, nhưng từ ngày mới lớn đi quân dịch cho đến ngày mất Miền Nam năm 1975, anh đều ở trong quân đội. Từ Ban Văn Nghệ Bảo An, đổi thành Hoa Tình Thương và sau cùng là Biệt Đoàn Văn Nghệ Trung Ương. Vì công tác liên tục nên quả thật anh cũng khó khăn lắm mới có dịp ghé thăm người tình. Anh viết **Biết Đến Bao Giờ** là viết cho anh, cho Minh Hiếu, nhưng cũng là viết cho cả triệu người lính Miền Nam lúc bấy giờ. Cao điểm nhất của Lam Phương để ghi dấu chuyện tình với Minh Hiếu là bài **Em Là Tất Cả:**

*“Em ơi suốt đêm thao thức vì em.
Vì lời giã từ lúc anh ra về...”*

Bài này quá phổ biến, quá nhiều ca sĩ hát, nhất là trong các đĩa karaoke. Nó nổi tiếng đến độ nhiều người tự động đổi tên nó thành: “Thao Thức Vì Em”! Tôi nhớ có lần đi show, tôi hỏi cô ca sĩ sắp ra sân khấu:

- Cháu hát bài gì để chú giới thiệu?
- Thưa chú bài Thao Thức Vì Em của Lam Phương.

Tôi ngạc nhiên bảo:

- Theo chú biết thì Lam Phương không có bài nào tên là Thao Thức Vì Em...

Mà quả thật, trên nhiều đĩa karaoke và thậm chí trên bản nhạc in lại, người ta thần nhiên ghi tựa là Thao Thức Vì Em! Hễ có dịp, tôi đều đính chính lại để tôn trọng tác giả, bởi tác giả đã đặt tên bài hát đó là Em Là Tất Cả.

Người đẹp thứ ba mà Lam Phương gặp gỡ và say đắm là ca sĩ Hạnh Dung trong Biệt Đoàn Văn Nghệ Trung Ương. Cô không nổi tiếng lắm bởi cô là nhân viên dân chính do Biệt Đoàn tuyển dụng và chỉ hát cho lính nghe. Tuy vậy, chuyện tình Lam Phương – Hạnh Dung cũng để lại cho chúng ta những tình khúc rất đặc sắc mà giờ này vẫn được tán thưởng nồng nhiệt như buổi ban đầu Lam Phương mới sáng tác. Chẳng hạn như bài Bọt Biển ghi dấu kỷ niệm hai người hẹn hò bên bờ đại dương, hoặc bài Giọt Lệ Sầu, Lam Phương viết khi thấy tình yêu bé tắc. Bé tắc có nghĩa là sẽ chẳng đi đến đâu, cho nên ngay từ buổi đầu gặp gỡ, Lam Phương đã không giấu được niềm lo âu qua các tác phẩm anh viết tặng Hạnh Dung:

*“Nhè nhẹ đôi chân lại gần đây em
Tựa vào vai anh nghe sóng xô trên biển xanh
Nhè nhẹ đôi tay nâng lấy mộng lành
Vì tình đôi ta tha thiết nhưng quá mong manh!”*
(Bọt Biển)

Đã biết là tình quá mong manh nhưng hai người vẫn lao vào! Thậm chí có lúc anh đã phải chán nản sáng tác bài Tình Nghĩa Đôi Ta Chỉ Thế Thôi:

*“Thôi là hết em đi đường em
Tình duyên mình có bấy nhiêu thôi...”*

Bài này thật ra anh viết để tự nhắc nhở hay đúng ra là thúc giục mình nên chấm dứt mối quan hệ éo le ấy, chứ lúc anh viết thì hai người vẫn chưa chia tay nhau.

Quyết định chấm dứt cuộc tình nhưng có những lúc anh thấy mình khó cưỡng lại được trái tim yếu mềm của mình nên anh phải cầu xin ơn trên giúp anh chịu đựng. Đó là lý do anh viết bài **Lạy Trời Con Được Bình Yên**:

*“Lạy trời con được bình yên
Tình yêu đó giết con trong ưu phiền
...
Ôi! Mấy đêm nay, tôi cố quên người
Lại càng yêu thêm!”*

Một lần, Lam Phương theo Biệt Đoàn ra công tác ngoài Côn Đảo, trình diễn cho các đơn vị quân đội ngoài ấy. Đêm cuối cùng mọi người gặp nhau họp mặt liên hoan để tiễn chân các cô ca sĩ sáng mai về Sài Gòn trước. Lam Phương tạm biệt Hạnh Dung vì anh phải tạm nán lại Côn Đảo vài hôm nữa. Anh viết bài **Phút Cuối** rất cảm động:

*“Chỉ còn gần em một giây phút thôi
Một giây nữa thôi là xa nhau rồi
Người theo cánh chim về vui với đời
Để lòng thương nhớ cho kiếp đơn côi!”*

Đáng nói nhất là một lần Lam Phương đi công tác trên Đà Lạt. Anh đi một mình không có Hạnh Dung. Anh ray rứt nhớ người yêu bởi Hạnh Dung và anh đã từng hẹn hò nhiều lần tại thành phố sương mù này. Ngồi trong căn nhà trọ lưng chừng đồi nhìn xuống khu phố đìu hiu ngày chủ nhật, anh tha thiết nhớ Hạnh Dung và viết ngay bài **Thành Phố Buồn**, ca khúc mà tôi vẫn giới thiệu là đã mang lại nguồn lợi tức khổng lồ cho tác giả. Anh bán được hơn 12 triệu, có lẽ là con số kỷ lục trong rừng nhạc tại Miền Nam. Không biết anh có chia cho Hạnh Dung vài triệu hay không, bởi chính Hạnh Dung là nguồn cảm hứng cho bài hát này!

*“Thành phố buồn nhớ không em
Nơi chúng mình tìm chút êm đềm
...
...”*

*Quỳ bên em trong góc giáo đường
Tiếng kinh cầu dệt mộng yêu đương
Chúa thương tình, sẽ cho mình, mãi mãi gần nhau”.*

Ba dòng nhạc Lam Phương viết cho ba người tình đều hay như nhau, nhưng lời ca thể hiện rõ ba hướng khác nhau: Nhạc viết cho Bạch Yến thì đau xót nuối tiếc, viết cho Minh Hiếu thì nồng nàn nhớ nhung, viết cho Hạnh Dung thì lo âu mệt mỏi vì viễn ảnh tương lai tăm tối. Tâm trạng của Lam Phương khi ở bên cạnh Hạnh Dung thật giống với ý thơ của Thanh Tâm Tuyên:

*“Ôm em trong tay
Nhớ em ngày sắp tới!”*

Mà Lam Phương lo âu là phải! Khi mất Miền Nam, Lam Phương quyết định ra đi vào phút chót. Thật ra thì ngày 28 tháng 4, Hạnh Dung đã rủ anh đi. Nhưng anh gạt nước mắt khước từ. Sáng 30 tháng 4, thấy cả thành phố nhốn nháo, anh mới cùng Túy Hồng và các con vợ vã lên tàu Trường Xuân. Đặt chân đến Mỹ, Lam Phương vội lẹ viết bài Chuyện Buồn Ngày Xuân để tự trách mình đã bỏ rơi người tình Hạnh Dung, mặc dù việc này cả anh và Hạnh Dung đều đã đoán trước. Khi chỉ mới tạm biệt nhau ở Côn Đảo, anh đã viết trong bài Phút Cuối một câu tiên tri:

“Biết em sẽ buồn vì mình chẳng có ngày mai!”

Nghe nhạc tình Lam Phương, có lúc tôi đã tự hỏi: *“Lam Phương thật sự có đắm đuối trong tình yêu như anh diễn tả qua các nhạc phẩm của anh hay không?”* Theo tôi đoán thì không! Đó chỉ là cách bày tỏ cảm xúc đôi khi quá mãnh liệt, bằng lời ca quá bi lụy khiến người nghe có cảm tưởng lúc nào Lam Phương cũng “khóc thầm” vì yêu mà chưa chắc anh đã thật sự nhỏ nước mắt vì tình! Khi chúng ta nghe Chuyện Tình Buồn do Phạm Duy phổ thơ cho Duy Quang hát, có những câu ray rứt:

*“Ngày nhà em pháo nổ
Anh cuộn mình trong chăn
Như con sâu làm tổ
Trong trái vải cô đơn!”*

Chúng ta hình dung ngay tác giả bài thơ ấy ắt phải đau đớn phờ phạc lắm khi nghe tin người yêu đi lấy chồng! Nhưng chưa hẳn! Hồi còn ở tuổi thanh niên, tôi có quen một ông thi sĩ làm bài thơ rất náo nê trong ngày người yêu lên xe hoa. Bài thơ gửi đăng báo làm tôi mủi lòng đến rơi lệ! Tôi xót xa chạy lại thăm để an ủi thì thấy ông đang mặc quần đùi ngồi ngoài sân, miệng cười oang oang, rõ ràng chẳng nhớ nhung gì người tình vừa sang ngang. Cho nên, cái rung động của người nghệ sĩ đôi khi chỉ chợt đến chợt đi, chứ chưa chắc đã sâu thẳm như thiên hạ lầm tưởng.

Trường hợp nhạc sĩ Lam Phương, tôi biết chắc một điều là anh rất dễ xúc động, nhưng không hẳn anh đã lụy tình như những lời ca anh viết. Nguồn cảm hứng sáng tác thường đến với anh quá nhanh, quá dễ, dù nguồn cảm hứng ấy chỉ là một giai nhân lướt qua cuộc sống của anh trong khoảnh khắc! Có lẽ nghệ sĩ khác người thường ở điểm đó. Đây nhé: Anh quen một cô nữ sinh ở Sài Gòn, anh viết ngay bài **Xin Thời Gian Qua Mau**:

*“Buồn nào hơn đêm nay
Buồn nào hơn đêm nay
Khi ngoài kia bão tố đầy trời!”*

Sau này, sang Paris, anh chỉ nghe nói nữ ca sĩ Họa Mi chia tay chồng nhưng anh chưa hề gặp Họa Mi. Thế mà anh cũng xúc cảm viết bài **Em Đi Rồi** thật suốt mướt! Rồi cũng ở Paris, người ta đặt anh viết nhạc cho cuốn phim kể chuyện một cô gái ở Miền Nam đi theo Mặt Trận Giải Phóng, về sau quá hối hận vì biết mình lầm đường một thời gian dài. Câu chuyện rất đơn giản mà Lam Phương sáng tác được bài **Cho Em Quên Tuổi Ngọc** vào hàng tuyệt tác. Chưa hết, cũng ở Paris, anh đang chung sống với bạn gái, thì tình cờ một hôm người bạn anh dẫn về một cô bạn gái khác. Anh giật mình thấy cô bạn kia xinh đẹp quá, rồi ngay sau đó anh đầy trí tưởng tượng đi xa y như anh vừa gặp tiếng sét ái tình! Nhờ vậy, anh mới viết được bài Tình Đẹp Như Mơ thật hay:

*“Tình yêu từ đâu mà tình yêu vội vã chiếm tim ta?
Chỉ một lần qua mà đêm đêm hình bóng mãi bên ta!”*

Như thế thì đủ thấy sự nhạy bén trong trái tim Lam Phương lúc nào cũng sẵn sàng rung động, sẵn sàng nhỏ máu. Anh chưa bị mổ tim là may lắm rồi!

Nếu lùi lại xa hơn, năm 19 tuổi, Lam Phương đi quân dịch. Đêm mất khóa, anh viết bài Tình Anh Lính Chiến có những câu tràn ngập tình cảm như sau:

*“Mai nếu đời ngăn chia ngàn lối
Đừng quên nhé những ngày bên nhau
Nói gì cạn niềm vui rồi ngày mai ta lên đường”.*

Những lời gắn bó như thế, ai cũng tưởng là anh viết cho người tình, hóa ra chỉ là mấy ông bạn cùng dự khóa huấn luyện ở Quang Trung! Như thế thì đủ thấy trái tim Lam Phương dễ rung động tới mức nào! Đó cũng là cái tài trời ban cho anh để anh biến những cảm xúc trong tim, dù rất nhỏ, thành những nốt nhạc có sức làm say đắm lòng người.

*Người đàn bà thứ tư cho Lam Phương một khúc rẽ triệt để, một bước ngoặt lớn lao trong sự nghiệp sáng tác, chính là vợ anh, kịch sĩ Túy Hồng. Tôi cứ nhắc anh là phải cảm ơn chị Túy Hồng vì nhờ sự hắt hủi của Túy Hồng anh mới viết được một ca khúc hay nhất hải ngoại, đó là bài Lắm:

*“Anh đã lằm đưa em sang đây
Để đêm trường nghe tiếng thở dài!..”*

Rồi từ bài Lắm ấy, anh mới giã từ nước Mỹ, trắng tay ra đi lần thứ hai. Có thể xác quyết rằng, đây là giai đoạn đau khổ nhất trong cuộc đời Lam Phương. Đau khổ vì đang từ một người có thừa tiền tài danh vọng trong nước, anh sang Mỹ bắt đầu lại bằng những nghề lao động chân tay thấp kém nhất. Thế mà chuyện gia đình lại đổ vỡ, làm như số mệnh muốn trả thù anh, đem cái khổ tinh thần nhồi thêm vào cái đau vật chất đang vây chặt lấy anh. Anh bị quan đến độ toan tìm cái chết:

“Thà cuộc đời im trong lòng đất...”

Anh tủi thân đến nỗi viết bài Say trong đó có câu:

“Ta biết ta đã già...”

Mất miền Nam anh 38 tuổi. Sang Mỹ, mất gia đình, anh 40 mà phải than già thì cay đắng quá!

Túy Hồng tên thật là Trương Ánh Tuyết, là kịch sĩ nổi tiếng của truyền hình và truyền thanh Sài Gòn. Từ thuở còn là học sinh trung học, Túy Hồng đã bắt đầu bước lên sân khấu thoại kịch (kịch nói) của ban Dân Nam. Vì trong đoàn có Kim Cương, nên Túy Hồng luôn luôn chỉ được giao vai thứ nhì, dù rằng khán giả và báo giới ngày ấy rất chú ý đến Túy Hồng sau lần xuất hiện trong vở Áo Người Trinh Nữ từng làm khán giả đổ nhiều nước mắt. Mãi đến sau Tết Mậu Thân 1968, Túy Hồng mới tách khỏi đoàn Kim Cương để thành lập ban kịch Sống. Trong mỗi vở kịch, Túy Hồng đều cố đưa vào một bài hát của chồng là Lam Phương, do chính Túy

Hồng hát, chẳng hạn: *Đèn Khuya, Kiếp Nghèo, Thu Sầu, Tiễn Người Đi, Tình Nghĩa Đôi Ta Chỉ Thế Thôi*. Túy Hồng không phải ca sĩ chuyên nghiệp, nhưng giọng hát thuộc loại hay, lại có lối diễn tả của một kịch sĩ nên bài nào cô trình bày trên sân khấu kịch Sống cũng đều gây tiếng vang ngay. Bản *Phút Cuối* khi vừa sáng tác, Lam Phương giao cho Túy Hồng thu đĩa chung với Diên An, bán chạy như tôm tươi. Túy Hồng hát bài này với cả trái tim rung động vì không hề biết bài này chồng mình viết cho người khác!

Tất nhiên, những chuyện tình bên lề của Lam Phương, Túy Hồng đều biết cả, anh không thể giấu hết được. Trực giác nhạy bén của người phụ nữ là vũ khí tự vệ trời ban cho, nên khó có ông chồng nào ngoại tình mà che mắt được vợ! Túy Hồng buồn lắm, nhưng xã hội Việt Nam không đặt nặng vấn đề này. Đàn ông, mà lại là nhạc sĩ nổi tiếng, có đèo bồng thêm một vài bóng dáng khác thì cũng chỉ là vui chơi qua đường mà thôi! Túy Hồng chôn giấu nỗi sầu cho tới khi

Ra hải ngoại tức là bước vào một thế giới mới. Mọi thứ giá trị vừa bị đảo lộn hết. Cộng đồng người Việt nhỏ bé đang thành hình là một xã hội mất quân bình vì đàn ông quá dư khiến phụ nữ trở thành “hàng khan hiếm”! Có những cô nhan sắc rất eo uột, giá còn ở Việt Nam thì khó có thể lấy được chồng, giờ sang Mỹ tự động được nâng cấp, kẻ đưa người đón tấp nập! Huống chi Túy Hồng vừa nổi tiếng

vừa xinh đẹp! Bao nhiêu sẵn đón chung quanh làm Túy Hồng xiêu lòng. Hình ảnh người chồng nhạc sĩ mới hôm nào ở Sài Gòn lớn lao quá, vĩ đại quá, giờ này đi quét dọn, làm thợ hàn, thợ mộc! Huống chi có thể Túy Hồng đã nuôi sẵn mối hận trong lòng, cay đắng nhin nhục bao nhiêu năm qua, bây giờ mới có cơ hội vùng lên! Sự thay đổi rõ ràng ở Túy Hồng làm Lam Phương đành phải ngậm ngùi ra đi!

Khăn gói qua Paris lại còn vất vả hơn nhiều. Cái nghèo, cái khổ và nhất là cái lạnh của Mùa Đông Paris làm anh vô cùng điều đứng. Ngày còn ở Việt Nam, nghe Paris là kinh đô ánh sáng, là phương trời mơ mộng mà Nguyễn Sa mô tả:

*“Hôm nay tôi đi Paris đang vào thu
Dòng sông Seine đang mặc áo sương mù
Đang nhìn tôi mà khoe nước biếc
Khoe lá vàng lộng lẫy lối đi xưa!”*

Chao ơi! Đẹp biết bao! Nhưng thực tế thì Paris thiếu rất nhiều phương tiện cho người nghèo, chứ không như bên Mỹ. Lam Phương qua Paris năm 1980, cộng đồng người Việt còn rất thưa thớt và đang ngơ ngác vừa nhớ nhà vừa cố gắng hội nhập. Không ai giúp đỡ được anh. Trung tâm Thúy Nga tuy cũng mới dựng lại bảng hiệu ở quận 13 nhưng còn nghèo xác xơ. Ông Tô Văn Lai đi học sửa xe và cùng con gái đứng bơm xăng thì làm gì có việc cho Lam Phương làm!

Sau này, khi Lam Phương kể lại với tôi, tôi hỏi:

– Hồi anh 17 tuổi, sống trong xóm lao động ở Tân Định, anh sáng tác được bài Kiếp Nghèo thật hay, rồi nhờ bài ấy mà anh hết nghèo! Khi sang Paris, anh còn nghèo hơn lúc ở Tân Định, sao anh không viết thêm một bài Kiếp Nghèo nữa?

Anh cười buồn bảo tôi:

– Ở Tân Định tôi nghèo nên mới viết được bài Kiếp Nghèo. Nhưng sang Paris, nếu viết thêm một bài nữa, thì phải đặt tên là Kiếp Mạt mới chính xác!

Nhưng anh chưa kịp viết Kiếp Mạt thì cuộc đời anh lại thay đổi, lại gặp một khúc rẽ mới ở người đàn bà thứ 5. Rõ ràng là anh có số đào hoa! Đó là một giai nhân tên là Lê Thị Cẩm Hường mà tôi đã có lần nhắc đến trên Paris By Night. Lam Phương như ngọn cây thiếu nước suốt cả một mùa Hè, bây giờ mưa mới đổ xuống cho ngọn cây sống lại, nhất là Cẩm Hường từng nức tiếng về nhan sắc. Có tờ báo tả cô là “một hoa khôi đẹp mê hồn”! Lúc ấy, Lam Phương đã bước vào tuổi trung niên nên anh viết ngay bài **Nửa Đời Yêu Em**, rồi nối tiếp luôn một loạt tình ca chan hòa hạnh phúc như: **Bài Tango Cho Em, Thiên Đường Ái Ân, Mùa Thu Yêu Đương, Chỉ Có Em...** Lời ca của anh bây giờ vui tươi và thực tế lắm bởi anh vừa phục sinh sau những ngày dài mất hết niềm tin trong cuộc sống:

*“Từ ngày có em về
Nhà mình ngập ánh trăng thề”*

Hoặc:

“Đường vào Paris có lắm nụ hồng”

Anh nhắc đến những nụ hồng bởi đó là tên người tình mới (Hường) của anh. Nói chung, giai đoạn này nhạc Lam Phương chuyển sang một hướng mới, tìm lại được niềm tin yêu trong đời, bỏ lại sau lưng tất cả chuỗi ngày vất vưởng đã qua. Hai người sống bên nhau được gần 10 năm rồi lại chia tay. Lam Phương mệt mỏi viết bài Tình Vẫn Chưa Yên trong đó có hai câu cuối:

*“Lạy Chúa! Con yêu đời xót xa nhiều
Bao năm qua con mãi đi tìm mà tình vẫn chưa được yên”!*

Ở Paris tình vẫn chưa yên cho nên Lam Phương thấy nhớ nước Mỹ. Anh bỏ đi từ 1980, mãi 15 năm sau mới quay lại, tức là 1995. Bốn năm sau, anh bị tai biến mạch máu não, phải ngồi xe lăn và từ đó u sầu nhìn quanh một mình, tính đến nay đã 17 năm! Không tin số cũng không được! Lâu rồi, anh Lam Phương có kể với tôi rằng một hôm anh thả bộ trên bờ sông Seine, có bà thầy bói ngồi dưới tàn cây, mời anh ghé vào coi. Bà chuyên coi bằng trái cầu pha lê (crystal ball) là thứ rất thịnh hành ở Pháp. Anh không tin lắm nhưng vì tò mò, anh tạt vô cho bà xem. Bà nghiêm mặt hai ba lần bảo anh: “*Cuối đời ông sẽ sống cô đơn!*” Câu nói ấy anh nghe qua rồi quên hẳn, cho đến khi bị nạn ngồi một chỗ, anh mới nhớ lại lời bà thầy bói. Nhưng cũng nhờ biết trước nên anh không bi quan, không tuyệt vọng vì biết đó là định mệnh đã an bài cho mình.

Tôi sang Paris rất nhiều lần, nhưng chưa thấy chị **CẨM HƯỜNG** lần nào bởi khi tôi gặp anh Lam Phương năm 1993 thì anh đã chia tay Cẩm Hường rồi. Mãi đến mùa hè 2013, tôi mới nhìn thấy chị lần đầu khi tôi cùng nhạc sĩ Lam Phương được mời sang Paris làm show Tình Ca Lam Phương. Chúng tôi ở hotel Ibis trong khu Place Italie. Nghe tin anh Lam Phương về Paris, chị Cẩm Hường chạy lại thăm. Thấy tôi ở lobby, chị từ phòng anh chạy ra chào và cảm ơn tôi đã nhắc đến chị trên sân khấu Paris By Night. Trước đó, chị cũng đã một lần viết thư cho tôi để cảm ơn chuyện này. Nghe chị giới thiệu tên, tôi giật mình nhìn chị, cố hình dung ra người phụ nữ đã từng đem bao nhiêu nụ hồng đến với anh Lam Phương, từng được gọi là “hoa khôi có sắc đẹp mê hồn”! Nhưng dĩ nhiên, tôi không thấy. Trước mặt tôi giờ đây chỉ là một người đàn bà vừa thấp vừa tròn trịa theo qui luật tàn nhẫn của thời gian mà ai cũng phải trải qua! Chính vì thế, cứ lâu lâu chúng ta lại nghe một ca sĩ gào lên một cách nuối tiếc: “*Ngày ấy đâu rồi! Ngày ấy đâu rồi...!*” Chị Cẩm Hường tái ngộ anh Lam Phương như thế cũng là đúng lúc, vì chỉ hơn một năm sau, tôi nghe tin chị qua đời tại Paris!

Để tổng kết bài này, tôi xin cảm ơn tất cả những người tình một thời của nhạc sĩ Lam Phương. Những nguồn vui, những nỗi sầu, những hạnh phúc, những giận hờn mà họ đã mang lại cho Lam Phương, để anh kết thành hàng loạt nhạc phẩm đặc sắc lưu lại mãi mãi cho đời.

Ngày 21 tháng 5 tới đây, Quý Cộng Đồng Thời Báo sẽ đón nhạc sĩ Lam Phương trở lại Toronto một lần nữa, để chúng ta được nghe lại những bài tình ca tôi vừa lược kể, những bài tình ca mà chắc chắn có lúc Lam Phương đã phải viết bằng những dòng nước mắt. Nhân dịp này, Quý Cộng Đồng Thời Báo cũng muốn cùng với khán thính giả yêu mến Lam Phương, chúc mừng ông vừa bước vào tuổi 80 mà người ta thường gọi là “bát tuần khánh thọ”. Chúng ta cầu chúc ông luôn mạnh khỏe vì biết đâu sau tuổi 80, ông sẽ lại gặp vài người đẹp, vài mối tình nở muộ để ông lại sáng tác thêm một loạt tình ca đặc sắc nữa!

Nguyễn Ngọc Ngạn
Toronto 2/2016